

Sygn. akt VIII U 774/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 września 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca Sędzia SO Grażyna Łazowska	

po rozpoznaniu w dniu 1 września 2022 r. w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy H. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury górniczej

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 14 czerwca 2022r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej, poczynając od 1 czerwca 2022r.

(-) Sędzia SO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 774/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 czerwca 2022r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu H. K. prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek na podstawie art.114 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach o rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż decyzją z 2 lutego 2018r. organ rentowy odmówił już ubezpieczonemu prawa do tego świadczenia a ubezpieczony nie wniósł od niej odwołania do sądu. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że i tak nie można ubezpieczonemu ustalić prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek, gdyż decyzją z 14 października 2010r. przyznano już ubezpieczonemu prawo do emerytury bez względu na wiek, a prawo do górniczej emerytury można uzyskać tylko raz.

Odwołanie od decyzji złożył ubezpieczony domagając się przeliczenia emerytury w związku z przepracowaniem w górnictwie okresu od 2012r. do 2022r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w skarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gliwicach ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony H. K. (...) ukończył wiek 55 lat.

Decyzją z 14 października 2010r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek na podstawie art.50e ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, od 1 października 2010r.

Organ rentowy okres pracy górniczej przeliczył z zastosowaniem przeliczników górniczych: do 107 miesięcy zastosował przelicznik 1,8, do 206 miesięcy przelicznik 1,5 oraz do 27 miesięcy przelicznik 1,4 (decyzja z 12 października 2017r.).

W rozpoznaniu wniosku ubezpieczonego z 24 stycznia 2018r. organ rentowy decyzją z 2 lutego 2018r. odmówił prawa do emerytury górniczej na podstawie art.50a ustawy emerytalnej, gdyż decyzją z 14 października 2010r. organ rentowy ustalił już ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej.

W dniu 1 czerwca 2022r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie prawa do nowej emerytury górniczej i w rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał decyzję skarżoną omówioną na wstępie.

Ubezpieczony nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego jako okoliczności jednoznacznie wynikające z tych dowodów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Odwołanie ubezpieczonego H. K. zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do kolejnej emerytury górniczej, a to na podstawie art.50a ust.1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2022r., poz.504) w związku z ukończeniem 55 roku życia w sytuacji, gdy wcześniej zostało mu ustalone prawo do emerytury górniczej na podstawie art.50e ustawy – emerytura górnicza bez względu na wiek. Przyznania kolejnej emerytury górniczej pozwalałoby ubezpieczonemu - przy legitymowaniu się co najmniej 30 - letnim okresem ubezpieczenia po przyznaniu pierwszej emerytury - na przeliczenie świadczenia od nowej kwoty bazowej w zakresie części socjalnej (24%), zgodnie z art.53 ust.4 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art.50a ust. 1 ustawy prawo do emerytury górniczej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej, wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust.1
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie zaś z ust. 2 tegoż przepisu, wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

W uzasadnieniu do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 5 marca 2013r. sygn. akt III AUa 1117/12 Sąd ten wskazał, że przewidziana w art. 50a ustawy emerytalnej górnicza emerytura, której nabycie ustawodawca wiąże z osiągnięciem stosownego wieku, uzależnionego od określonego okresu pracy górniczej przewidzianej w art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej – pomimo, iż warunki do jej uzyskania określono w dwóch odrębnych ustępach tego przepisu, faktycznie stanowi rodzajowo tożsame świadczenie.

Analizowane przez Sąd Apelacyjny przesłanki nabycia emerytury górniczej odnosiły się do dwóch ustępów tego samego przepisu tj. art. 50a ust. 1 i 2 ustawy emerytalno – rentowej. Tym samym Sąd Apelacyjny w Katowicach wskazał, iż emerytura górnicza przewidziana na podstawie art. 50a ust. 1 jest świadczeniem tożsamym rodzajowo z emeryturą górniczą przewidzianą w art. 50a ust. 2, oba te przepisy regulują bowiem nabycie prawa do emerytury górniczej po ukończeniu wymaganego wieku, tj. 55 i 50 lat życia.

W tym samym uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Katowicach zaznaczył, że ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – wśród rodzajów emerytur górniczych rozróżnia emeryturę górniczą bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, w przypadku wykonywania pracy górniczej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 25 lat przyznawaną na podstawie jej art. 50e ust. 1 ustawy oraz przewidzianą w art. 50a ustawy emeryturę górniczą w obniżonym wieku 55 lub 50 lat, przy 10 lub 15-letnim okresie pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1 w ogólnym okresie ubezpieczenia górnika (20/25 lat).

Zatem są to dwa różne świadczenia.

Sąd podziela również stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2014r. sygn. I UK 169/14 (LEX nr 1642866), że obecny art. 50e ustawy emerytalnej, będący odpowiednikiem dawnego art. 48 tej ustawy, statuuje własny, odrębny od art. 50a ustawy układ warunkujący nabycie uprawnień do emerytury górniczej, rezygnując z przesłanki wieku emerytalnego na rzecz dłuższego, bo 25 - letniego stażu kwalifikowanej pracy górniczej. Takie stanowisko zajęł również Sąd Najwyższy w wyroku z 1 kwietnia 2014r., I UK 366/13 (LEX nr 1455428).

Przepisy te różnią się zatem w zakresie koniecznych przesłanek zarówno okresami wymaganej pracy górniczej: art. 50a ust. 1 i 2 ustawy wymaga legitymowania się odpowiednio okresem 20 i 25 pracy górniczej i równorzędnej, w tym okresem odpowiednio 10 i 15 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1, art. 50e ust. 1 wymaga wykazania 25 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (z uwzględnieniem ust. 2.), jak też różnią się co do przesłanki osiągnięcia wymaganego wieku w art. 50a ust. 1 i 2 i jej braku w art. 50e ust. 1.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego sprawy wynika, że ubezpieczony posiada wymagany w art. 50a ust.1 ustawy 25 – letni okres pracy górniczej, w tym konieczny okres pracy górniczej z art.50c ust.1 ustawy emerytalnej, ukończył wiek emerytalny 55 lat, a nadto nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, a więc spełnił wszystkie konieczne przesłanki z art. 50a ust.1 ustawy emerytalnej uzasadniające przyznanie mu prawa do emerytury górniczej z tej nowej podstawy prawnej.

W konsekwencji powyższego Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej od 1 czerwca 2022r., czyli od miesiąca zgłoszenia wniosku (zgodnie z art.129 ust.1 ustawy emerytalnej).

Zaznaczyć należy, że Sąd orzekał w zakresie prawa do świadczenia, gdyż tego wyłącznie dotyczyła zaskarżona decyzja, a Sąd jest związany jej przedmiotem. Nie mniej jednak zauważyć należy, że przyznanie ubezpieczonemu prawa do „ nowej ” emerytury górniczej będzie uzasadniać przeliczenie mu świadczenia z zastosowaniem nowej kwoty bazowej do części socjalnej, zgodnie z art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej, w przypadku legitymowania się przez ubezpieczonego 30 – letnim okresem ubezpieczenia po przyznaniu prawa do emerytury górniczej decyzją z 14 października 2010r.

W ocenie Sądu brak było podstaw do odmowy prawa do świadczenia ze względu

na art.114 ustawy emerytalnej biorąc pod uwagę, że nieprzyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej decyzją z 2 lutego 2018r. było wynikiem błędnej interpretacji prawa dokonanej przez organ rentowy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 26 czerwca 2020r. I UK 349/19, art.114 ustawy emerytalnej odnosi się do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości. Na jego podstawie organ rentowy upoważniony jest do wydania - na wniosek zainteresowanego lub z urzędu - nowej decyzji w przedmiocie prawa do świadczeń lub ich wysokości po uprawomocnieniu się pierwotnej decyzji, chyba że ustalenia w tym zakresie dokonał organ odwoławczy (sąd), a organ rentowy stwierdza, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości - w tym przypadku wydanie orzeczenia należy do organu odwoławczego. Możliwość wzruszenia decyzji rentowych polega przede wszystkim na niwelowaniu tzw. wad materialnoprawnych, czyli uchybień organu rentowego w zakresie rozstrzygania o faktach warunkujących nabycie prawa do emerytur i rent albo zaniedbań samych ubezpieczonych wywołanych nieporadnością w dokumentowaniu prawa do świadczeń lub niedostateczną znajomością warunków, od których spełnienia zależy przyznanie uprawnień ubezpieczeniowych. Innymi słowy ponowne otwarcie sprawy dotyczącej przyznania jednostce świadczenia jest uzasadnione w sytuacji, w której dochodzi do odkrycia błędu organu rentowego, zaś podjęte działania mają na celu jego naprawienie przez pozbawienie jednostkę prawa do nienależnej emerytury (renty). Dlatego zgodnie z powołanym przepisem "ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji" obok "przedłożenia nowych dowodów" stanowi przesłankę ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości, przy czym kontekst przepisu art.114 ust.1 ustawy emerytalnej nie stwarza podstaw do ograniczenia znaczenia występującego w nim zwrotu "okoliczności" wyłącznie do "okoliczności faktycznych". Pojęcie "okoliczności" ma szeroki zakres znaczeniowy, obejmując nim ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustaleniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych (zob. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 26 lipca 2013r., III UK 145/12, LEX nr 1408199). Mechanizm przewidziany w tym przepisie ma doprowadzić do zgodności z prawem wysokości renty lub emerytury w sytuacji, kiedy błąd popełni organ rentowy, błąd popełni ubezpieczony, a nawet w sytuacji, kiedy nie popełniono błędu, a ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Funkcją art. 114 ustawy o emeryturach i rentach jest zmiana treści decyzji organu rentowego sprzecznych z ukształtowanymi z mocy prawa uprawnieniami osób ubezpieczonych.

(-) sędzia Grażyna Łazowska